

EKOLOGISK PRODUKTION

– för omställningen till en hållbar
livsmedelsförsörjning i Sverige

MAJ 2022

KRISER KRÄVER NYTT FOKUS I LIVSMEDELSSTRATEGIN

Att svenskt lantbruk och svensk livsmedelsförsörjning befinner sig i ett svårt läge är uppenbart.

De senaste IPCC-rapporterna flaggar upp ett allt skarpare läge för *miljö- och klimatkrisen* där ökande temperaturer och *minskad biologisk mångfald* redan underminerar matförsörjningen. Pågående rekordtorka i Indien understryker allvaret. *Kriget i Ukraina* har utlöst en tredje kris som nu med all tydlighet blottlägger svenskt jordbruks stora importberoende av insatsvaror som konstgödsel, kemiska bekämpningsmedel och diesel, vilket lett till en kedja av oroligheter på marknaden, med rusande matpriser som följd.

Sårbarheten och den låga beredskapen i vår livsmedelsförsörjning är ett faktum.

I en tid av återkommande kriser måste livsmedelsberedskap, klimat och miljö hanteras integrerat. Det bör vara utgångspunkten för alla åtgärder som syftar till att stärka svensk produktion och konkurrenskraft. Vi uppmanar därför partierna att ta beslut om en reform av livsmedelsstrategin och förd politik i Sverige, som tydligare styr mot en robust och fossiloberoende matproduktion. Politiska satsningar måste prioritera åtgärder, tekniker och metoder som stärker de ekosystem och naturnyttor som vår matproduktion är beroende av.

EKOLOGISK PRODUKTION – ETT VERKTYG FÖR OMSTÄLLNING

Ekologisk produktion driver utvecklingen mot ökad hållbarhet och självförsörjning inom hela lantbruket.

Det erbjuder på så sätt just den typ av integrerade lösningar som pågående kriser påvisar behovet av. Den ekologiska produktionen är alltså inte ett mål i sig, utan

ett kostnadseffektivt verktyg som kan användas för att adressera flera samhällsutmaningar på samma gång. Ingen annan metod har som den ekologiska produktionen etablerade regelverk, beprövade kontrollsystem, tredjepartscertifiering och märkningar med global kännedom som konsumenten kan välja i butik.

MÅL FÖR EKO STYR MOT HÅLLBARHET

EU har valt att använda den ekologiska produktionen som verktyg i omställningen till en hållbar livsmedelsförsörjning.

Målet är att minst 25 procent av jordbruksmarken inom EU ska vara ekologisk 2030. Europeiska Kommissionen framhåller att satsningarna levererar på områden som biologisk mångfald, övergödning, djurvälfärd och en giftfri miljö.

Ekomarknaden i Europa fortsätter slå rekord med tvåsiffriga tillväxttal på stora marknader som Tyskland och Frankrike och i Danmark satsas det med bred politisk enighet på att fördubbla sin produk-

tion, konsumtion och export av ekologiska livsmedel för att möta efterfrågan. En stark inhemsk marknad utgör basen för utveckling och innovation. Sverige ligger fortfarande i framkant och har starka naturgivna fördelar för ekoproduktion. Men trots ambitiösa ekomål går nu utvecklingen åt fel håll. Andelen ekologisk jordbruksmark minskar, antalet ekologiska lantbrukare blir färre och försäljningen av ekologisk mat och dryck i Sverige backar. Det är inte bara negativt för miljön utan också en förlorad affär inom ramen för den gröna omställningen. Nu behövs kraftfulla och integrerade satsningar!

30%

EKOLOGISK JORDBRUKSMARK 2030

60%

EKOLOGISK MAT I OFFENTLIGA KÖK 2030

POLITIK FÖR ÖKAD EKOLOGISK PRODUKTION OCH KONSUMTION

Sverige har som mål att 30 procent av jordbruksarealen och 60 procent av konsumtionen i offentlig sektor ska vara ekologisk till år 2030. Dessa mål är fullt nåbara genom samverkan mellan politik, marknad och bransch. Följande förslag på politiska åtgärder och aktiviteter är centrala för att främja en ökad ekologisk produktion och konsumtion i Sverige.

1. TYDLIGARE FOKUS PÅ ROBUSTHET I LIVSMEDELSSTRATEGIN

Den svenska livsmedelsstrategin ska ha miljömålsuppfyllelse som utgångspunkt i samtliga åtgärder i handlingsplanerna. Så är inte fallet idag. För att svensk produktion, lönsamhet och konkurrenskraft ska vara livskraftig och stå sig genom kriser behövs följande:

- En bred politisk uppslutning bakom insatser och mål för ekologisk produktion och konsumtion i Sverige, likt inom EU och i Danmark.
- Långsiktiga mål och insatser för “Åtgärdsplanen för att öka produktion, konsumtion och export av ekologiska livsmedel” som sträcker sig till 2030, samt tydlig uppföljning.
- Livsmedelsstrategin bör innehålla siffrsatta målsättningar beträffande minskat fossilberoende samt i likhet med EU:s livsmedelsstrategi Farm to Fork minskad användning av kemiska bekämpningsmedel, minskad övergödning och ökad ekologisk produktion.

2. ÖKADE SATSNINGAR PÅ MARKNADSUTVECKLING OCH EXPORT

Gemensamt för framgångsrika ekoländer, som Sverige och Danmark, är att det har satsats parallellt på både produktions- och konsumtionssidan. För att nå målet om 30 procent ekologisk areal i Sverige behöver försäljningen av ekolo-

gisk mat öka med 7,5 procent per år till 2030. Det kräver följande satsningar:

- Stimulans av efterfrågan genom informationskampanjer, utbildningsinsatser, marknadsbearbetning, benchmarking och samverkansprojekt mellan livsmedelsbranschens aktörer.
- Relevanta myndigheter och intresseorganisationer behöver få i uppdrag att vägleda företag i hela kedjan kring hur ekologiskt och lokalt/svenskt är ömsesidigt förstärkande och kan samverka.
- Konkreta mål och satsningar på att den svenska exporten av ekologisk mat och dryck ska överstiga importen av ekologiska livsmedel.

3. STÄRK FÖRUTSÄTTNINGARNA FÖR EKOLOGISK PRODUKTION I DEN NYA JORDBRUKSPOLITIKEN

För att svenska lantbruk ska ha förutsättningar att möta den växande Europamarknaden för ekologiska livsmedel behöver ersättningarna till ekologisk produktion ligga på minst samma nivå som i andra EU-länder. Den strategiska planen för jordbrukspolitiken behöver följande tillägg:

- En tillräcklig finansiering av ersättningen till ekologisk produktion behöver säkras.
- Ersättning för att odla vall måste finnas, gärna som en allmän ersättning för alla lantbruk inklusive ekogårdar.
- Naturbetesmarkerna måste vara kvar som stödgrundande för ersättning till ekologisk djurhållning.

4. FORTSATTA SATSNINGAR PÅ EKO INOM OFFENTLIG SEKTOR, REGIONER OCH KOMMUNER

Offentliga kök utgör en viktig motor för efterfrågan på hållbara livsmedel. Svenskt/lokalt och KRAV-märkt/ekologiskt är ömsesidigt förstärkan-

de mervärden. För att nå målet om 60 procent ekologisk konsumtion i offentlig sektor behöver konsumtionen öka med 2,5 procentenheter per år till 2030. Därför behövs följande:

- Förtydliga att målen om ekologisk mat ska integreras i arbetet med samtliga regionala livsmedelsstrategier.
- Ge Upphandlingsmyndigheten uppdraget att guida kommuner och regioner i hur svenskt/lokalt kan samverka med KRAV-märkt/ekologiskt.
- Informations- och utbildningsinsatser och benchmarking om ekologiskt i skolor, förskolor, sjukhus och äldreboenden.

5. SATSA PÅ FORSKNING OCH INNOVATION FÖR HÅLLBAR PRODUKTION

Utveckling och innovation inom ekologisk produktion är positivt för hela lantbruket. Framsteg spiller ofta över till konventionell produktion. Det medför att:

- Den ekologiska produktionens särskilda förutsättningar behöver beaktas inom alla satsningar och anslag till lantbruksforskning och innovation, med öronmärkta medel därefter.
- Ett innovationscenter för utveckling av nya produkter, tekniker och kunskapsutbyte inom ekologiska livsmedel och dryck bör etableras.

- Sweden Food Arena skulle kunna göra ekologisk produktion och förädling till ett prioriterat område i sitt arbete.

6. KONKURRENSKRAFTIGA REGLER OCH VILLKOR

- Minimera kostnaderna för företagen i hela livsmedelskedjan, särskilt vad gäller handläggning av ärenden hos myndigheter exempelvis vid dispensförfaranden eller krisundantag. Exempel som påverkar ekoproduktionens utveckling är dispenskostnader för lantbruksföretag och slakteriernas kontrollkostnader.

SVERIGE – ETT EKOLAND I VÄRLDSKLASS

Sverige är världsledande på ekologiskt. Vi tillhör de länder som har störst andel ekologisk jordbruksmark, högst andel ekologisk konsumtion per capita och så har vi världsrekord när det gäller att servera ekologisk mat i offentliga kök!

Sverige är ett av de länder i världen som har störst andel ekologiskt certifierad jordbruksmark, med 20 procent av den totala jordbruksarealen. Sverige ligger också långt framme när det gäller andelen ekologiskt med 8,9 procent av den totala livsmedelsförsäljningen.

Inget land i världen har en högre andel ekologiska livsmedel i skolor, förskolor, på sjukhus och äldreboenden. Hela 38 procent av maten i offentliga kök är ekologisk (EMC). Ekologisk produktion växer stadigt i hela världen och Sverige ligger i framkant i statistiken. Här har vi dessutom ett klimat som ger oss goda förutsättningar att producera mat med ekologiska metoder.

Stor potential för export

Sverige kan fortsätta bygga sitt varumärke som ett ekoland i världsklass. I likhet med vårt grannland Danmark har vi möjlighet att lyfta fram det fina utbudet av ekologiska råvaror och livsmedel internationellt, för att på så sätt positionera Sverige som ett land med stort fokus på hälsa och hållbarhet. Danmarks strategi – att bygga ett koncept kring det ekologiska segmentet som en spjutspets för livsmedelsexporten – har varit avgörande för landets exportframgångar totalt sett. Sverige har precis samma möjligheter.

Under 2020 ökade den ekologiska livsmedelsförsäljningen i Europa med 15 procent, vilket innebär att den europeiska marknaden passerade ett värde på 52 miljarder Euro (FiBL, 2022). Vidare visar rapporten att den ekologiska försäljningen inom dagligvaruhandeln gick starkt framåt under 2020 i flera stora och utvecklade marknader som Tyskland (+ 22,3%). EU som helhet är den näst största marknaden för ekologiska livsmedel efter USA. Den potentialen bör vi ta vara på!

Avstannad marknadsutveckling

I Sverige har marknadens efterfrågan länge drivit utvecklingen av ekologiskt och KRAV-märkt, med dagligvaruhandeln som den viktigaste motorn med 60 procent av försäljningen. För första gången sedan 2004 sjönk försäljningen av ekologiska livsmedel i Sverige 2021. Totalt sett är det en liten nedgång motsvarande 0,5 procent. Hela tappet sker inom dagligvaruhandeln där försäljningen backade med 1,1 miljarder kronor. I offentlig sektor låg konsumtionen kvar på en hög nivå, medan Systembolagets ekologiska försäljning nådde nya höjder, liksom försäljningen från gård direkt till konsument, även om den andelen fortfarande är mycket liten (Ekologiska Årsrapporten 2021).

Inom frukt- och grönt och skafferivaror, som kaffe och choklad, ökar ekoförsäljningen, medan animaliska produkter som mejeri, nötkött och lamm minskar kraftigt. Alltså ökar försäljningen inom kategorier med stor andel import, medan den minskar inom kategorier där vi har i princip 100 procent svenskt och ekologiskt. Detta får förödande konsekvenser för de svenska lantbrukare som gjort betydande investeringar på gårdsnivå och satsar på ökad hållbarhet och mervärdesproduktion med ekologiskt- och KRAV-märkt.

Eko backar inom lantbruket

En del svenska lantbrukare lämnar redan idag den ekologiska certifieringen som ett svar på den minskade efterfrågan. Andelen ekologisk jordbruksmark minskade 2021 men ligger fortfarande kvar på 20 procent av den totala jordbruksarealen (Jordbruksverket 2022). Prognosen är att 26 000 hektar ekologisk jordbruksmark i Sverige kommer att ställas om till konventionellt odlad mark till 2023, eller helt tas ur produktion. Det motsvarar ungefär 200 medelstora ekologiska gårdar.

”DET FINNS INGA ANDRA HÅLLBARA PRODUKTIONSMETODER SOM VILAR PÅ GEMENSAMMA REGELVERK, BEPRÖVADE KONTROLLSYSTEM, OCH VÄLKÄNDA MÄRKNINGAR SOM KONSUMENTEN KAN VÄLJA I BUTIK”

Den här utvecklingen får tre negativa konsekvenser för jordbruket; 1) ökat beroende av importerade insatsmedel som konstgödsel, kemiska bekämpningsmedel och foder, 2) ökat tryck på den biologiska mångfalden och klimatet, och 3) förlorade arbetstillfällen på landsbygden.

Konsumenterna vill handla hållbart

En majoritet av svenskarna vill handla hållbart, det visar flera aktuella konsumentstudier, men det upplevs av många som svårt att navigera i informationen som rör mat och hållbarhet (KRAV, 2021). Tre av de högst rankade kriterierna hos svenska konsumenter i valet av hållbara livsmedel är kvalitet, god djurvälstånd och att maten är odlad utan kemiska bekämpningsmedel – några av de tydligaste mervärden som den ekologiska produktionen bidrar med.

EKOLOGISKT DRIVER PÅ DEN HÅLLBARA UTVECKLINGEN

Ekologisk produktion är det mest effektiva verktyget vi har för att ställa om vår livsmedelsförsörjning.

Det finns inga andra hållbara produktionsmetoder som vilar på gemensamma och etablerade regelverk, beprövade kontrollsystem, som har tredjepartscertifiering och välkända märkningar som konsumenten kan välja i butik. Ekologisk produktion har naturligtvis även sårbarheter och arbetet pågår ständigt i de ekologiska branschorganisationerna såväl som i enskilda företag för att bygga bort dessa och stärka robustheten även i den ekologiska produktionen.

Ekologiskt bidrar till minst 8 av 17 av FN:s Globala Mål

Det ekologiska jordbruket bidrar till att nå minst 8 av de 17 de globala målen för hållbar utveckling, inklusive några av de mest centrala som att bekämpa klimatförändringar, skydda den biologiska mångfalden och säkra rent dricksvatten. Det

Sedan några år tillbaka har ekologiskt fått ökad konkurrens från andra mervärden som svenskt, närproducerat och växtbaserat. Svenskt och närproducerat hamnade i fokus efter torkan 2018 då många ville stötta svenskt lantbruk och märkningen Från Sverige blev en vägledare.

Klimatfrågan, som också står högt på agendan, har i stor utsträckning besvarats med växtbaserad mat. I stället för att lyfta fram dessa mervärden i kombination framställs svenskt, närproducerat och växtbaserat ofta som alternativ till ekologiskt. Med de goda förutsättningar som finns i Sverige för ekologisk produktion har vi alla möjligheter att produktutveckla och marknadsföra mat och dryck som både är svensk och ekologisk – så att den hållbara konsumenten kan välja mat med dubbla mervärden.

visar rapporten ”Organic agriculture and the sustainable development goals” som IFOAM Organics International (2019), den globala paraplyorganisationen för ekologiskt jordbruk, lanserade 2019. Rapporten är en sammanställning av forskningsläget och rapporter från FN:s organ IPBES, IPCC och FAO och visar hur det ekologiska jordbruket kan bidra till att möta de globala målen.

Ekologiskt är ett centralt verktyg i EU:s strategi Farm to Fork

Europeiska Kommissionen (2020) har satt som mål att 25 procent av jordbruksmarken inom EU ska brukas ekologiskt 2030. Det är en knapp tredubbling från dagens 9,2 procent på mindre än tio år (FiBL, 2022). Målet slås fast i Europeiska Kommissionens Organic Action Plan och återfinns i strategierna Farm to Fork och Biodiversity Strategy. Europeiska Kommissionen beskriver satsningarna på ekologiskt jordbruk som att de ger omedelbara och positiva effekter på flera

Fortsätt satsa på ekologiskt!

Sverige är ett ekoland i världsklass - vi kan gå före och bli ett globalt exempel på hur man kan producera mat inom planetens gränser. Men om vi ska ta den positionen måste vi fortsätta satsa på ekologiskt! Fortsätt att främja andelen ekologisk jordbruksmark och fortsätta efterfråga de hållbara råvaror som produceras där. Vi måste fortsätta servera ekologisk mat på våra förskolor, skolor, sjukhus och äldreboenden. Fortsätt att produktutveckla nya goda ekologiska livsmedel. Och vi måste fortsätta lyfta fram ekologisk mat och dryck i butik så att konsumenten lätt kan flytta handen i hyllan!

Ekologiskt kan bidra till de svenska nationella miljömålen

Den svenska livsmedelsstrategin ska bidra till en växande och konkurrenskraftig livsmedelssektor samtidigt som relevanta nationella miljömål nås. Enligt Naturvårdsverket (2021) nås för närvarande endast ett av 16 nationella mål och detta är inte kopplat till livsmedelsproduktionen. På sex områden är utvecklingen dessutom negativ. Det gäller bland annat målen om ”Ett rikt odlingslandskap” och ”Ett rikt växt- och djurliv”. I Sverige har vi sedan 2017 målen om 30 procent ekologisk jordbruksmark och 60 procent konsumtion i offentlig sektor 2030. Med fortsatta satsningar på ekologisk produktion och konsumtion kan flera miljömål adresseras samtidigt.

VAD FÅR VI MED 3 AV 10 HEKTAR EKOLOGISK ODLING?

En omställning från dagens 20 procent till 30 procent ekologisk jordbruksmark skulle bidra till minskad användning av kemiska bekämpningsmedel och konstgödsel, större biologisk mångfald i odlingslandskapet, fler idisslare som skulle få komma ut på bete och att större andel av matkronan stannar på landsbygden.

Lantbruksekonom Lars Jonasson och Niclas Åkeson, journalist, har gjort beräkningar av effekten en omställning enligt 30-procentsmålet skulle ha. En omställning från dagens 20 procent till 30 procent ekologisk jordbruksmark 2030 skulle innebära att vi går från dagens 565 000 hektar ekologisk areal till 880 000 hektar 2030.

Dagens fördelning av grödor uppskattas bli densamma som idag med vall och grönfoder, bete och spannmål, men med en ökad odling av ärtor och bönor från tre till fem procent av den ekologiska arealen. Om vi bryter ned arealökningen i rena livsmedel skulle kategorierna ekologisk mejeri, kött, spannmål och vegetabiliska oljor samt frukt och grönt öka med 7,5 procent.

Med ökad odling av proteingrödor skulle dessutom humankonsumtionen av baljväxter öka. Det proteinbytet skulle kunna ersätta 15 procent av det importerade köttet med svenska ekologiska protein-grödor och ekologiskt kött. På så sätt bidrar omställningen mot ekologiskt till en klokare resurshållning av jordbruksmark både i Sverige och i andra länder.

Med 3 av 10 hektar i ekologisk odling får vi också enligt rapportförfattarna:

- Ytterligare 315 000 hektar jordbruksmark som aldrig besprutas med kemiska bekämpningsmedel.
- Ytterligare 315 000 hektar jordbruksmark utan tillförd konstgödsel.
- Mindre beroende av importerade insatsvaror.
- Större andel av matkronan stannar på landsbygden.
- Fler idisslare som betar mer och äter mer gräs.
- Ytterligare 315 000 hektar jordbruksmark med större mångfald av insekter och växter.
- Fler djur som får utlopp för naturligt beteende.
- Bättre vård av matjorden för framtida generationer.

”MED 3 AV 10 HEKTAR EKOLOGISK MARK FÅR VI YTTERLIGARE 315 000 HEKTAR SOM ALDRIG BESPRUTAS MED KEMISKA BEKÄMPNINGSMEDEL ELLER KONSTGÖDSLAS – DET ÄR 315 000 HEKTAR MED MER MÅNGFALD!”

EKOLOGISKT BIDRAR MED LÖSNINGAR

Ekologisk produktion bidrar till ökad självförsörjningsförmåga

I ekologisk produktion betonas användning av lokala resurser vilket styr mot minskad användning av importerade insatsvaror. I stället för att köpa in konstgödsel och kemiska bekämpningsmedel försöker den ekologiska lantbrukaren att använda sig av den egna gårdens resurser och den biologiska mångfalden för att skapa ett uthålligt odlingsystem.

Ekologisk produktion bidrar till bättre klimat

Många av utmaningarna med jordbrukets klimatpåverkan är gemensamma för ekologisk och konventionell odling. Det ekologiska jordbruket har dock flera fördelar för klimatet. Odling av en ekologisk åker ger ofta lägre utsläpp av växthusgaser än motsvarande yta konventionellt odlad åker (SLU ekologisk produktion och konsumtion, 2013). Det beror till stor del på skillnader i kväveförsörjningen.

Det tillförs generellt en mindre mängd kväve på ekologiska åkrar och kvävet kommer i huvudsak från kvävefixerande baljväxter och från stallgödsel. På konventionella gårdar med enbart växtodling tillförs kvävet främst i form av konstgödsel, dvs industriellt framställt mineralkväve (SCB, 2017).

Att man inom ekologisk produktion inte använder konstgödsel ger två positiva klimateffekter för den ekologiska åkern: 1) minskade utsläpp av lustgas och 2) inga utsläpp av växthusgaser från tillverkning av konstgödselkväve (SLU ekologisk produktion och konsumtion, 2022). Per kilo produkt är utsläppen ofta relativt lika mellan ekologisk och konventionell produktion (SLU 2022).

Ekologisk produktion bidrar till biologisk mångfald

Den biologiska mångfalden är starkt hotad. Bland annat minskar antalet pollinerare drastiskt. Forskning visar att det i genomsnitt finns 30 procent fler arter i ekologisk odling och artrikedomen av växter och pollinerare är i genomsnitt 50 procent högre (Tuck et al., 2014). En rik biologisk mångfald kan göra naturen och jordbruket mer motståndskraftiga vid till exempel klimatförändringar och en rik mångfald av olika pollinatörer samt andra nyttoorganismer leder till att skörden blir större. Naturens ekosystem med sina många olika levande organismer förser oss människor med olika nyttor som pollinering, uppbyggnad av jordens bördighet, växternas näringsförsörjning och biologisk kontroll av de odlade grödornas skadedjur och sjukdomar (Daniese et al., 2019).

Ekologiskt bidrar till lönsamhet, sysselsättning och en levande landsbygd

Lönsamheten och sysselsättningen på landsbygden skulle främjas av en ökad omställning till ekologisk produktion. Om hälften av jordbruksarealen var ekologisk skulle försäljningsvärdet på varor från lantbruket öka med 4 miljarder kronor, lönsamheten i lantbruket skulle öka med 1 miljard kronor och det skulle skapas cirka 3 400 nya jobb (LRF, 2017). En intressant effekt är också att alla nuvarande konventionella producenter skulle vinna på en större omläggning. De som lägger om skulle få högre lönsamhet eftersom den ekologiska produktionen över tid är mer lönsam. De kvarvarande skulle få högre lönsamhet eftersom priserna på konventionella svenska produkter bör öka i takt med minskat utbud. Att det blir så beror en fortsatt efterfrågan på svenska grundläggande mervärden (LRF 2017).

EKOPRODUKTIONENS BÄRANDE IDÉER

Den ekologiska produktionen bygger på fyra principer som det råder internationell konsensus kring och som ligger till grund för utvecklingen av produktionen, policies och regelverk:

- **Hälsa** – bevara och förbättra jordens, växters, djurs och människors hälsa.
- **Ekologi** – främja användandet av lokala resurser och cirkulering av naturresurser inom den egna produktionen
- **Rättvisa** – främja ett rättvist matsystem där även djurens behov av att t ex utevistelse tillgodoses.
- **Omsorg och försiktighet** – bedriva jordbruket med omsorg och ansvar för nuvarande och framtida generationers hälsa och miljö.

REFERENSER

Dainese, Matteo, et al., 2019. A global synthesis reveals biodiversity-mediated benefits for crop production. Science Advances.

Ekologiska Årsrapporten 2021. Ekologiska Lantbrukarna, Ekomatcentrum, Organic Sweden.

Ekologiska Framtidsdagen 28 oktober 2021, presentation. Lars Jonasson, lantbruksekonom och Niclas Åkeson, journalist.

Ekomatcentrum, 2022. Marknadsrapport 2022 – Ekologiskt i offentlig sektor 2021.

European Commission, 2020. Farm to Fork Strategy – For a fair, healthy and environmentally-friendly food system.

FiBL, 2022. The world of organic agriculture – Statistics and emerging trends 2022.

KRAV, 2021. Flest konsumenter förknippar KRAV med hållbarhet. Press release 16 december 2021.

LRF, 2017. Sverige som ekoland – analys av ekologiskt lantbruk i Sverige.

Naturvårdsverket, 2021. Många insatser behövs för miljömålen.

Rundgren, G. 2020. Hur svensk är svensk mat? En jämförelse mellan ekologiskt och konventionellt. Ekomatcentrum.

SCB, 2017. Gödselmedel i jordbruket 2015/16. Mineral- och stallgödsel till olika grödor samt hantering och lagring av stallgödsel.

Schaetzen, S. D, 2019. Organic Agriculture and the Sustainable Development Goals: Part of the Solution. IFOAM Organics International.

SLU ekologisk produktion och konsumtion, 2013. Ekologisk Produktion och klimatpåverkan.

SLU ekologisk produktion och konsumtion, 2022. Klimatpåverkan är ungefär lika stor från ekologisk som från konventionell mat.

Tuck, S. L., Winqvist, C., Mota, F., Ahnström, J., Turnbull, L. A. and Bengtsson, J. (2014), Land use intensity and the effects of organic farming on biodiversity: a hierarchical meta analysis. J Appl Ecol, 51: 746-755.

Ekologisk produktion – för omställningen till en hållbar livsmedelsförsörjning i Sverige är ett samarbete mellan Organic Sweden www.organicsweden.se – Ekologiska Lantbrukarna www.ekolantbruk.se – KRAV www.krav.se – Naturskyddsföreningen www.naturskyddsforeningen.se – Ekomatcentrum www.ekomatcentrum.se. Foto: Michelle Bondulich.